

Το Δρακόσπιτο της Όχης

Ένα αρχαίο μνημείο που προκαλεί δέος

Το Δρακόσπιτο της Όχης. Φωτογραφία Μάρκος Κατσιώτης

Το Δρακόσπιτο της Όχης. Φωτογραφία Μάρκος Κατσιώτης

Το Δρακόσπιτο της Όχης. Φωτογραφία Μάρκος Κατσιώτης

Το “σπίτι του δράκου”, βρίσκεται κρυμμένο μόλις κάτω από ψηλότερη κορυφή της Όχης. Δυσπρόσιτο και απόμακρο, το δρακόσπιτο της Όχης είναι σε πλήρη αρμονία με την πέτρινη έρημο που την περιβάλλει. Με το πέρασμα του χρόνου η λιθόχτιστη κατασκευή στολίστηκε με λειχήνες και έγινε ένα με την φύση.

Στη νότια Καρυστία έχουν περιγραφεί πάνω από 20 δρακόσπιτα, τα περισσότερα στην περιοχή των Στύρων. Εκείνο όμως που βρίσκεται στην κορυφή της Όχης είναι το σπουδαιότερο.

Το αρχαίο αυτό ορθογώνιο κτίσμα είναι κατασκευασμένο από τεράστιους ογκόλιθους χωρίς συνδετικό κονίαμα. Η είσοδος είναι στη μεγάλη πλευρά, σε αντίθεση με τους αρχαίους ναούς, όπου η είσοδος είναι στη μικρή πλευρά. Οι τοίχοι είναι τόσο χοντροί που οδηγούν το νου σε φαντασιώσεις υπερανθρώπων να τοποθετούν με αξιοζήλευτη μαστοριά, σε διαδοχικές στρώσεις, τις ασήκωτες πέτρες. Χαρακτηριστικός είναι ο τρόπος κατασκευής της στέγης, ο λεγόμενος εκφορικός. Οι πέτρες εισχωρούν εσωτερικά η μία στην άλλη και σχηματίζουν ένα κατασκεύασμα που θυμίζει αναποδογυρισμένη σκάφη.

Η αρχαιολογική σκαπάνη έφερε στην επιφάνεια το παλαιότερο εύρημα, μια αρχαϊκή επιγραφή που βρισκόταν μέσα στη γη, εξωτερικά του κτίσματος. Πολυάριθμα κυάθια (κυπελλόμορφα αγγεία σαν φλιτζάνια) τοπικής παραγωγής βρέθηκε κατά τις ανασκαφές του καθηγητή Νίκου Μουτσόπουλου.

Χρονολογούνται στα τέλη του 4^{ου} και στις αρχές του 3^{ου} π.Χ. αιώνα. Επίσης, υπάρχουν ευρήματα και από τον πρώιμο 5^ο και 4^ο π.Χ. αιώνα (αττικού τύπου αγγεία, γυάλινες χάντρες, τμήματα χάλκινων αγγείων). Αν και δεν έχει προσδιοριστεί το είδος λατρείας στο εσωτερικό του ναού, υπήρχε βωμός όπου γίνονταν θυσίες, τουλάχιστον από την αρχαϊκή εποχή.

Ένα πέπλο μυστηρίου τυλίγει το δρακόσπιτο της Όχης. Κρίνοντας από τα ευρήματα, ισχύει αναμφισβήτητα η άποψη ότι ήταν ναός, τόπος λατρείας. Δεν έχει όμως εξακριβωθεί το είδος της λατρείας, η ακριβής χρονολογία ανιδρύσεως του και οι δημιουργοί του. Περίπου στα τέλη του 4^{ου} αιώνα π.Χ., η Κάρυστος αναπτύσσεται στην περιοχή της Παλαιοχώρας, κάτω από το λόφο που βρίσκεται το Καστέλλο Ρόσσο. Κατά την ελληνιστική και ρωμαϊκή περίοδο η πόλη επεκτείνεται.

100 π.Χ. κόβεται χρυσό νόμισμα για πρώτη και τελευταία φορά στην ιστορία της Καρύστου. Η οικονομική κατάσταση της Καρυστίας βελτιώνεται. Σε αυτό βοήθησε και η ανάπτυξη των λατομείων εξόρυξης μαρμάρου, που αυτήν την περίοδο είναι πολύ μεγάλη.

Ύστερη Ρωμαϊκή περίοδος (300-600 μ. Χ)

Η περίοδος χαρακτηρίζεται από παρακμή, πειρατικές επιδρομές και συμφορά. Εγκαταλείπονται τα λατομεία.

Βυζαντινή περίοδος (600-1200 μ.Χ.)

Εκτός από τον κύριο οικισμό της Καρύστου στην Παλαιοχώρα, αναπτύσσονται δύο συνοικισμοί στους Αγίους Θεοδώρους και στο Χαρτζάνι και άλλοι δύο στα ανατολικά του κόλπου της Καρύστου. Τον 12^ο αιώνα χτίζεται ο βυζαντινός ναός του Αγίου Ταξιάρχη Καλυβίων.

Περίοδος Φραγκοκρατίας-Ενετοκρατίας (1200-1470)

Το 1204, ο ένας από τους ηγέτες της Δ' Σταυροφορίας ο Βονιφάτος ο Μονφερατικός, γίνεται κύριος όλης της Βαλκανικής και παραχωρεί την Ελλάδα σε υπότες ως φέουδα. Η Εύβοια δόθηκε στον Ιάκωβο Αβέσνη, ο οποίος ανέθεσε τη διοίκηση της σε 3 υπότες. Ένας εξ αυτών, ο Ραβανός Δαλεκάρτσερι, έγινε κύριος ολόκληρου του νησιού.

Το 1216 ο Ενετός βαρόνος Δαλεκάρτσερι χτίζει πάνω στις βάσεις βυζαντινού κάστρου το Κόκκινο Κάστρο στο λόφο Μοντοφόλι. Η Κάρυστος εξακολουθεί να είναι ναυτιλιακός και εμπορικός σταθμός, καθώς και στρατηγικό σημείο για το πέρασμα των πλοίων στο βορειανατολικό Αιγαίο. Την περίοδο αυτή επικρατούν αλληλοδιαδοχές εξουσίας μεταξύ ιπποτών που συνοδεύονται από περιπετειώδεις διαπραγματεύσεις. Αποτέλεσμα, η ερήμωση της περιοχής της νότιας Εύβοιας και κυρίως του Καβοντού. Με διακήρυξη της Βενετίας, ακολουθεί ο εποικισμός από τους Αρβανίτες (1402 και 1425) στον Καβοντόρο.

Οθωμανική Περίοδος (1470-1833)

Ο οικισμός της Παλαιοχώρας εγκαταλείπεται. Η οχυρωμένη τουρκική πόλη χτίστηκε κάτω από την προστασία των τοίχων του Καστέλλο Ρόσσο. Η περίοδος ήταν ιδιαίτερα σκληρή για την Καρυστία, καθώς οι κάτοικοι υπέφεραν από το θεσμό της δουλείας και την άγρια φορολογία. Μόνο στήριγμα τους ήταν θρησκεία. Δημιουργούνται οι πρώτοι ελληνικοί συνοικισμοί, που αργότερα εξελίσσονται σε σύγχρονα χωριά της Γούρνας της Καρύστου. Στις 9 Απριλίου του 1833 γίνεται η επίσημη παράδοση της Καρύστου στους Έλληνες.

Ερήμωση των χωριών, εκσυγχρονισμός και ανάπτυξη (20^{ος} αιώνας)

Το κύριο χαρακτηριστικό της περιοχής ως πριν λίγα χρόνια, ήταν η έλλειψη εκσυγχρονισμού. Ο ηλεκτρισμός και οι δρόμοι άργησαν πολύ να έρθουν. Μέχρι τη δεκαετία του '80, η περιοχή του Καβοντόρου επικοινωνούσε με τον έξω κόσμο δια θαλάσσης και αυτό, μόνο όταν ο καιρός το επέτρεπε. Οι λιγοστοί κάτοικοι ζουν από την κτηνοτροφία και τα σχολεία κλείνουν από έλλειψη μαθητών.

Λόγω των δυσκολιών διαβίωσης, πολλοί κάτοικοι μεταναστεύουν στις μεγάλες πόλεις. Στα τέλη του αιώνα, τα χωριά της Γούρνας μετατρέπονται σε προάστια της Καρύστου. Αυξάνονται οι εξοχικές κατοικίες, επεκτείνονται τα λατομεία της πλάκας Καρύστου και με τη δημιουργία δρόμων βελτιώνεται η πρόσβαση σε όλη την περιοχή.

Αρχαία λατομεία που έκαναν την Καρυστία παγκοσμίως γνωστή

Κατά την αρχαιότητα η νότια Καρυστία ήταν διάσημη για το μάρμαρό της. Τα αρχαία λατομεία της Όχης βρίσκονται στις νότιες πλαγιές της, μεταξύ των χωριών Μεκουνίδα και Αετού.

Ο Στράβων γράφει για τους περίφημους, “καρυστινούς κίονες” οι οποίοι ήταν μονόλιθοι. Ήταν τόσο εντατική η λατομική δραστηριότητα ώστε στο Μαρμάρι, τον κύριο κόμβο εξαγωγής καρυστινού μαρμάρου, υπήρχε ναός για τη λατρεία του Μαρμαρίνου Απόλλωνα.

Η εντατική εξόρυξη του μαρμάρου πρέπει να έγινε, κυρίως τη Ρωμαϊκή εποχή. Στην εποχή του Ιουλίου Καίσαρα (60-44π.Χ.) και του Αυγούστου, το καρυστινό μάρμαρο ήταν περιζήτητο στη Ρώμη, κυρίως για την κατασκευή μονολιθικών κιόνων. Χρησιμοποιούνταν επίσης σε επενδύσεις τοίχων και δαπέδων. Ακόμα και σήμερα στο Μοναστηράκι της Αθήνας, μπορεί κανείς να θαυμάσει μονολιθικούς κίονες καρυστινού μαρμάρου στη βιβλιοθήκη του Αδριανού.

Το αξιολογότερο μνημείο της αρχαίας λατομίας βρίσκεται στη θέση Κύλινδροι Μύλων. Εδώ διατηρούνται, στη θέση Κύλινδροι Μύλων. Εδώ διατηρούνται, στη θέση όπου λαξεύτηκαν από το μητρικό πέτρωμα, γιγάντιοι μονολιθικοί κίονες μήκους 12 μέτρων, οι κύλινδροι, όπως τους αποκαλούν οι ντόπιοι.

Στα αρχαία λατομεία μπορεί κανείς να διακρίνει ίχνη της αρχαίας λατομικής δραστηριότητας π.χ. ορθογώνια λαξευμένα σε βράχο για έμπηξη πασσάλων, αποσπασμένους και μη ορθογώνιους ογκόλιθους και θραύσματα κιόνων.

Το πιο ενδιαφέρον από όλα, είναι η πιθανότητα σύνδεσης των αρχαίων λατομείων με τα δρακόσπιτα της νότιας Εύβοιας. Υπάρχει η θεωρία ότι τα δρακόσπιτα ήταν ναοί αφιερωμένοι στον προστάτη των λατόμων Ηρακλή, που θωρώντας τους από μακριά τους έδινε κουράγιο και δύναμη για να συνεχίσουν το πολύμοχθο έργο τους.

Ένας στρατιωτικός συναγερμός, ίσως η απειλή της πτώσης της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, τον 3^ο αιώνα μ.Χ., είχε αποτέλεσμα την αποχώρηση της ρωμαϊκής φρουράς και την παύση της λειτουργίας των λατομείων.